

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/158765,77-rocznica-rozporzeczania-obrad-wielkich-mocarstw-w-jalcie.html>
25.04.2024, 22:32

77. rocznica rozpoczęcia obrad wielkich mocarstw w Jałcie

Obrady konferencji w Jałcie z udziałem delegacji ZSRR, Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii Sygn. IPNBU-3-17-1-1-1-1

Obrady konferencji w Jałcie z udziałem delegacji ZSRR, Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii Sygn IPNBU-3-17-1-4-1-1

Wybrzeże Morza Czarnego w okolicach Jałty i Gurzuf na Krymie w 1936 r Sygn IPNBU-15-4-5-1-1-1

4 lutego 1945 r. w Jałcie na Krymie rozpoczęła się konferencja, w której wzięli udział przywódcy tzw. „Wielkiej Trójki”: Związku Sowieckiego – Józef Stalin, USA – Franklin Delano Roosevelt oraz Wielkiej Brytanii – Winston Churchill. W rozmowach uczestniczyli również ministrowie spraw zagranicznych, szefowie sztabów oraz liczni doradcy i eksperci reprezentujący trzy największe państwa koalicji antyhitlerowskiej. Do obrad nie zaproszono przedstawiciela rządu RP na emigracji w Londynie, wszelkie postanowienia podejmowano bez udziału Polaków.

Na konferencji zapadły ostateczne rozstrzygnięcia w sprawie III Rzeszy Niemieckiej. Ustalono podział terytorium państwa niemieckiego na cztery strefy okupacyjne: amerykańską, brytyjską, francuską i sowiecką. Ważną częścią ustaleń dotyczących Niemiec była także decyzja o reparacjach wojennych i przesiedleniach ludności niemieckiej z ziem przypadających Polsce i innym państwom.

Poza kwestiami niemieckimi sprawą Polski stanowiła drugi najważniejszy temat spotkania. Decyzje podejmowane w sprawie naszej ojczyzny miały wielorakie konsekwencje na płaszczyźnie politycznej, społecznej i ekonomicznej. Wielka Trójka potwierdziła przesunięcie granicy państwa polskiego na zachód. Związek Sowiecki zagrabił ziemie na wschód od tzw. Linii Curzona, które stanowiły przed 1939 r. około 50% terytorium II Rzeczypospolitej. W rezultacie Polska miała stracić Lwów i Wilno, dwa najważniejsze ośrodki polskiego życia narodowego na tzw. Kresach Wschodnich. Rekompensatą dla Polski miały być tak zwane „ziemie odzyskane”: Pomorze Zachodnie i Gdańskie, ziemia lubuska i kłodzka, Łużyce, Dolny Śląsk i Opolszczyzna i część Prus Wschodnich. W wyniku podjętych ustaleń duża grupa Polaków znalazła się poza krajem. Część zrobiła to świadomie pozostając na emigracji na Zachodzie i nie chcąc żyć pod komunistyczną władzą, inni wbrew swojej woli znaleźli się na terenach odebranych Rzeczypospolitej przez Związek Sowiecki.

Zachodni alianci spełnili oczekiwania Stalina i oficjalnie potwierdzili status Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (TRJN), czym zapowiedzieli cofnięcie uznania dla Rządu RP na Emigracji w Londynie, dotychczas jedynej legalnej i powszechnie uznawanej reprezentacji narodu polskiego.

Ustalenia z Jałty nie zostały zaakceptowane przez rząd premiera Tomasza Arciszewskiego. 13 lutego 1945 r. Rząd RP na uchodźstwie wydał oświadczenie, w którym stwierdzał:

„(...) decyzje Konferencji Trzech zostały przygotowane i powzięte nie tylko bez udziału i upoważnienia Rządu Polskiego, ale i bez jego wiedzy. Metoda ta w stosunku do Polski jest nie tylko zaprzeczeniem elementarnych zasad, które obowiązują sojuszników, ale stanowi niewątpliwe naruszenie litery i ducha Karty Atlantyckiej oraz prawa każdego do występowania w obronie własnych interesów. Z tego powodu decyzje Konferencji Trzech nie mogą być uznane przez Rząd Polski i nie mogą obowiązywać

Narodu Polskiego. Oderwanie od Polski wschodniej połowy jej terytorium przez narzucenie tzw. linii Curzona jako granicy polsko-sowieckiej Naród Polski przyjmie jako nowy rozbiór Polski, tym razem dokonany przez sojuszników Polski”.

Do dziś konferencja jałtańska pozostaje dla Polaków symbolem zdrady zachodnich sojuszników i ich zgody na podporządkowanie Europy Wschodniej zbrodniczemu imperium sowieckiemu. Decyzje podjęte w Jałcie spowodowały podział Europy na Wschód i Zachód, co zaskutkowało w przyszłości zimnowojenną rywalizacją pomiędzy USA a Związkiem Sowieckim.

Jałta stanowiła też ważny element legitymizacji władzy partii komunistycznej i zarazem uniwersalne usprawiedliwienie popełnianych w jej imię naruszeń fundamentalnych praw człowieka. Była ważnym punktem odniesienia dla rodzących się w Europie Środkowo-Wschodniej ruchów opozycyjnych (m.in. Solidarności). Odzyskiwanie niezależności, walka o niepodległość, niejednokrotnie utożsamiano z przezwyciężeniem dziedzictwa Jałty.

Instytut Pamięci Narodowej, realizując zadania ustawowe, upowszechnia również wiedzę o tragicznych decyzjach podjętych podczas konferencji jałtańskiej. Na przestrzeni ostatnich lat pracownicy IPN zorganizowali kilka konferencji, opublikowali szereg artykułów oraz przygotowali publikacje książkowe związane z tą tematyką.

Polecamy książkę, która jest pokłosiem konferencji naukowej zorganizowanej przez Instytut Pamięci Narodowej, Europejskie Centrum Solidarności i Muzeum II Wojny Światowej w 70. rocznicę spotkania w Jałcie przywódców Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych i ZSRS. Autorzy publikacji – Marek Kornat, Natalia Lebediewa, Tadeusz Wolsza, Karol Sacewicz, Paweł Ziętara, Paweł Fiktus, Małgorzata Gmurczyk-Wrońska, Piotr M. Majewski, Paweł Jaworski, Jan Lencznarowicz, Anna Mazurkiewicz, Patryk Pleskot, Joanna Wojdon, Konrad Knoch, Agnieszka Jaczyńska i Alfred Znamierowski – podjęli się przedstawienia tematów często do tej pory marginalnych albo spojrzeli na niektóre znane sprawy z nieco innej perspektywy.

JALTA

RZECZYWISTOŚĆ, MIT I PAMIĘĆ

***Jałta. Rzeczywistość,
mit i pamięć, red.
naukowa Sławomir
Łukasiewicz, Warszawa
2019.***

Zapraszamy do zapoznania się z wybranymi materiałami, zamieszczonymi w portalu przystanekhistoria.pl:

[Janusz Wróbel, Zapomniana Jałta](#)

[Wywiad Macieja Kwaśniewskiego z dr. hab. Henrykiem Głębockim W Jałcie przegraliśmy II wojnę światową](#)

[Konferencja „Jałta – Rzeczywistość, mit i pamięć”](#)

Zachęcamy również do obejrzenia dyskusji pt. „Refleksje o Jałcie” z 10 lutego 2020 r., zorganizowanej w Centrum Edukacyjnym IPN im. Janusza Kurtyki „Przystanek Historia” w Warszawie. W dyskusji udział wzięło troje znakomitych historyków: prof. Małgorzata Gmurczyk-Wrońska, prof. Marek Kornat i prof. Tadeusz Wolsza.